THE ISRAELITE PRESS — The only Jewish Newspaper in Western Canada.
אידישע ווארט
Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA
Subscription: $6.00 per year
Established 1910 — Phones: 55 409—52 213
Winnipeg — Manitoba

גרויסע האנדלס פלענער אינ'ם אריענט

געלערנטע און עקאנאמיסטן, וואס האבן געפארשט די אורזאכן פון דעם איצטיקן קריזיס, געפינען, אז איינע פון די סבות וואס האבן געפירט צו דער געדריקטער לאגע איז דער מאנגל אין גאלד. דער דאזיקער טייערער מעטאל, וואס איז דער געלט-סטאנדארד אין די מייסטע מער אנטוויקלטע לענדער, איז געווארן טייערער, און במילא זיינען די זאכן וואס מען קויפט פאר גאלד געווארן ביליקער, וואס האט איינגעטרייסלט דעם עקאנאמישן גלייכגעוויכט אויף דער וועלט.

אבער צוזאמען מיט דעם מאנגל אין גאלד גייט א גרויסער איבערפלוס פון זילבער, וואס איז נאך איצט דער געלט-סטאנדארד פון גרויסע אריענטאלישע לענדער, הויפטזאכלאך כינע: דער פרייז פון זילבער איז אויפ'ן וועלט מארק געפאלן פונ'ם העכסטן פונקט פון $1.40 אן אונץ צו דרייסיק סענט אן אונץ. דאס האט פאקטיש פארניכטעט די קויף קראפט פון די לענדער מיט א זילבער סטאנדארד. — זיי קאנען ניט קויפן די סחורות און די תבואות פון די אייראפייאישע און אמעריקאנער לענדער, וועלכע האבן דעם הויכן גאלד סטאנדארד.

ווי מר. סטיווענס, קאנאדער קאמערץ מיניסטער האט באמערקט, ליידעט ניט די וועלט פון אן איבערפראדוקציע, נאר פון א שלעכטער דיסטריבוציע. בעת אין אייראפע און אמעריקע וואלגערן זיך רויע פראדוקטן און פאבריקן זיינען פארמאכט, לעבן צוויי-דריטל פון דער מענשהייט אויף דעם נידעריקסטן לעבנס-שטייגער וואס מען קאן זיך נאר פארשטעלן.

די פראגע איז דערפאר פאר די שטאטסלייט און עקאנאמיסטן צו הויבן דעם לעבנס שטייגער און די קויף-קראפט פון יענע צוויי-דריטל פון דער מענשהייט, און מיט די נייע גרויסע מערק, אייראפייאישע און אמעריקאנער סחורות און תבואות וועלן אינדוסטריע און האנדל ווידער גוואלדיק צעבליען זיך.

מען האט דערפאר שטארק אנגעהויבן ריידן וועגן דעם אריענטאלישן מארק, — א מארק, אין וועלכן קאנאדע איז אגב באזונדערס פאראינטערעסירט, ווי א פארהעלטנסמעסיק נאענטער צו איר פאר'ן אראפברייינגען פון איר איבערפלוס פון תבואה און אויך אינדוסטריעלע פראדוקטן. אין זיין רעדע אין רעדזשיינע האט פרעמיער בענעט טאקע דערמאנט דעם אריענט ווי די מעגלאכע לייזונג פון קאנאדעס ווייץ פראבלעם.

אבער קאנאדע איז ניט די איינציקע פאראינטערעסירטע אינ'ם אריענטאלן מארק, און ,יעדנפאלס, איז זי ניט בכח צו ספראווען זיך מיט'ן גרויסן פראבלעם פון דעם, ווי אזוי צו מאכן דעם דאזיקן מארק פאר קויף-פעאיק.

צוערשט איז נויטיק אנצונעמען געוויסע עקאנאמישע מיטלען, — ווי צו סטאביליזירן די פרייזן פון זילבער און געבן ריזיקע הלוואות פאר די אריענטאלע לענדער, — הויפטזאכלאך כינע (עס רעדט זיך פון א ביליאן דאלארדיקער הלוואה).

מען מוז דאך אבער אויך געדיינקען, אז אין דער ירידה פון דעם אריענטאלישן מארק זיינען שולדיק ניט בלויז עקאנאמישע, נאר אויך פאליטישע סבות. דער מצב פון פערמאנענטן בירגער-קריג אין כינע מאכט אוממעגלאך וועלכע ס'איז קאנסטרוקטיווע ארבעט דארטן. און אונטער אזעלכע אומשטענדן איז ניט שייך צו ריידן וועגן אויסלענדישע הלוואות צו כינע, ווען מען איז קיינמאל ניט זיכער מיט איר רעגירונג, אויב זי וועט איבערלעבן דעם יאר.

און אינדיע האט אויך אויפגעהערט צו קויפן בריטישע סחורות צוליב פאליטישע סבות. — דער באיקאט קעגן בריטישע סחורות איז א רעזולטאט פון גאנדיס פראפאגאנדע, און אינדיעס קאמף פאר אירע פרייהייט.

און אין כינע און אנדיע צוזאמען לעבן 800 מיליאן מענשן, — מער ווי האלב פון דער גאנצער מענשהייט.

עס איז אזוי ווייניק צו שטיצן די לענדער עקאנאמיש מיט'ן צוועק צו שאפן דארטן א מארק פאר סחורה, נאר מען מוז אויך ווירקן פאליטיש, צו בארויקן כינע און אינדיע און שאפן דארטן א גינסטיקן באדן פאר עקאנאמישער רעקאנסטרוקציע.

מען רעדט איצט, אז לאנדאן און וואשינגטאן זיינען שטארק פאראינטערעסירט אין דעם ענין, און פלענער ווערן געמאכט צו ווירקן אויף כינע הן פאליטיש און הן עקאנאמיש, כדי צו שאפן דארטן א מארק פאר אייראפייאישע סחורות. עס רעדט זיך בלויז וועגן כינע, ווייל אינדיע איז אן ענין פאר ענגלאנד זעלבסט.

וועלן די פלענער געלינגען, דאן קאן מען באמת דערווארטן אן עפאכע פון גרויסן אינדוסטריעלן אויפשוואונג אין אייראפע און אין אמעריקע, ווי אויך א לייזונג פון קאנאדעס וויכטיקן תבואה פראבלעם.

די געפאר איז אבער, אז פאר'ן פרייז פון דער הילף וואס כינע וועט קריגן זאל זי זיך מוזן פארקויפן אין שקלאפעריי צו אירע וואוילטוער. א פראספעריטעט געקויפט פאר אזא פרייז קאן צום סוף קאסטן זייער טייער צו אלע צדדים. — עס קאן פירן צו נייע בלוטיקע מלחמות.

די עקאנאמישע אויפלעבונג פונ'ם אריענט קאן פירן צו א גרויסן עקאנאמישן אויפשוואונג איבער גאר דער וועלט, — דאס איז אבער אויך פארבונדן מיט א סך גרויסע געפארן.

צו גוט צו גלויבן

פון רומעניע קומען ווידער אן גוטע בשורות: די רעגירונג, אונטער'ן דרוק פונ'ם קעניג, זאל האבן פאקטיש פארבאטן די אנטיסעמיטישע באוועגונג אין לאנד. די אנטיסעמיטישע ארגאניזאציעס, קלובן און א. וו. וועלן פארבאטן ווערן. אויסגאבן מיט אנטיסעמיטישע העצעס וועלן פארמאכט ווערן. סטודענטן וואס באטייליקן זיך אין אומרוען וועלן אויסגעשלאסן ווערן אויף שטענדיק פון די אוניווערסיטעטן, און אנטיסעמיטישע פירער וועלן גע'משפט ווערן ווי רעבעלן.

מיט איין ווארט: די אנטיסעמיטן, לויט דעם דאזיקן באריכט, וועלן באהאנדלט ווערן פונקט ווי די קאמוניסטן, און די לעצטע ווערן אין רומעניע אונטערדריקט מיט אן אייזערנער האנט.

דאס איז בלי-ספק א פריילאכער באריכט. דער חסרון איז בלויז וואס ס'איז אים שווער צו גלויבן.

דאס איז שוין ניט דאס ערשטע מאל וואס א רומענישע רעגירונג נעמט אן "שטרייגנגע מיטלען" קעגן אנטיסעמיטן און פראקלאמירט הויך די דאזיקע מיטלען, — און עס האט נאך ביז איצט דערוויל ניט פאסירט, אז עפעס זאל דערפון ארויסקומען. עס גייט געוויינלאך ניט ווייטער ווי ארעסטירן עטלאכע אנטיסעמיטישע פירער, וואס ווערן דערנאך באפרייט פונ'ם געריכט.

מיר האבן ליידער ניט קיין באזונדער אורזאך צו גלויבן, אז די איצטיקע רעגירונג איז אנדערש. אונטער איר שוין זיינען ניט לאנג צוריק באפרייט געווארן די אונטערצינדער פון באראשא, און אירער א מיניסטער האט אנומלט דערקלערט, אז זי וועט באקעמפן בלויז אנטיסעמיטישע אויסברוכן, אבער ניט די אנטיסעמיטישע אידעאלאגיע, — און ביז איצט זיינען אונטער איר דערוויל פארגעקומען א היבש ביסל אנטיסעמיטישע אטאקעס אויף אידן, וועלכע זיינען פארבליבן פאקטיש אומבאשטראפט.

מיר וועלן דערפאר אננעמען די גוטע בשורות פון רומעניע "מיט א קערנדל זאלץ". מיר האבן שוין ניט איין מאל געמאכט דעם טעות צו באגריסן גוטע הבטחות פון רומענישע רעגירונגען, פון וועלכע עס האט זיך דערנאך אויסגעלאזן א טייך.

מיר וועלן זיך פרייען מיט די בשורות און מיר וועלן באגריסן די רומענישע רעגירונג, ווען זי וועט ארויסווייזן איר אנטשלאסנהייט צו פארווירקלאכן אירע גוטע הבטחות. מיר וועלן גלויבן נאר אין מעשים . . .

מיט די ארעסטירטע אין סאוועט רוסלאנד

ידיעות פון דער אויסלענדישער דעלעגאציע פון דער ציוניסטיש-סאציאליסטישער פארטיי (צ. ס.) אין פ. ס. ס. ר.

1. הונגער סטרייקן

א. פאוולאדאר. אין מערץ לעצטן יאר איז פארגעקומען דא די "רייניקונגס" קאמפאניע פון די באאמטע אין די סאוועטישע אנשטאלטן. אויך די חברה פניה גרונדפאסט (השומר הצעיר צ. ס.) האט געמוזט לויט א שטרייגנגן באפעל פון איר אנשטאלט (פינאנציעלער ראיאן אפטיילונג) שטעלן זיך פאר דער "רייניקונגס ארבעט".

נאך א רייע אלגעמיינע פראגן, איז באקאנט געווארן, אז די חברה ג. איז א פאליטיש פארשיקטע און דאן האט מען איר פארגעלייגט ענטפערן: וואס איז דאס אזוינס די ציוניסטיש - סאציאליסטישע באוועגונג און פאר וואס רודפ'ט זי די ראטן מאכט.

ג. האט געענטפערט קורץ און זי האט פארענדיקט: "איך גלויב ניט אז מיט די מעטאדן פון דער ראטן מאכט און דורך טורמעס וועט רוסלאנד קומען צום סאציאליזם". אירע ווערטער האבן געמאכט א גרויסן איינדרוק אויף די פארזאמלטע. די קאמיסיע האט זיך תיכף אפגעשטעלט, דערקלערנדיק אז זי פארוואנדלט די "רייניקונג" פאר א פרייע פאליטישע טריבונע כדי פרעדיקן קאנטרעוואלוציע. כדי אפשוואכן דעם איינדרוק האט מען די חברה ג. געפרעגט וועגן די פעלערן, וועלכע זי האט געפונען אין דער ארבעט פון איר אנשטאלט. ג. האט זיך באנוגנט מיט אייניקע באמערקונגען.

אין א פאר טעג ארום — דעם 30טן מארט לעצטן יאר איז געקומען די ג. פ. או צו דער חברה גרונדפעסט און צו די איבעריקע פאליטישע ארעסטירטע וועלכע געהערן צו דער צ. ס. באוועגונג (ל. אלקין, פ. מעלניק און מעלצער) און האט זיי ארעסטירט. די חברים האבן געפאדערט ביי דער ג. פ. או. זי זאל דערקלערן די סיבה פון דעם ארעסט. די ג. פ. או האט זיי ניט געענטפערט.

אין פיר טעג ארום האבן זיי דערקלערט א הונגער סטרייק און געפאדערט באפרייאונג. זיי האבן געהונגערט ניין טעג — פון דעם פערטן ביז דעם 12טן אפריל. דער אויספארשער ליפקין פלעגט יעדן טאג קומען אין טורמע און ער פלעגט פארליינגן די חברים אז זיי זאלן פארענדיקן דעם סטרייק. צוערשט האט ער אפילו געדראעט די חברים און ער פלעגט שפאטן פון זיי "איר וועט דא אויסגיין און דאן וועלן מיר אייך באגראבן". די חברים האבן דערקלערט, אז זיי וועלן פארזעצן דעם הונגער סטרייק ביז זיי וועלן ניט באפרייט ווערן פון טורמע. אויפן אכטן טאג פון הונגער האט ליפקין זיי פארשפראכן באפרייען בתנאי, אז זיי זאלן תיכף ומיד איבעררייסן דעם סטרייק. די חברים האבן ניט מסכים געווען.

ליפקין האט זיך געווענדעט צו איינער פון די פארשיקטע ס. רין — און האט זי געבעטן צו ווירקן אויף די סטרייקנדע זיי זאלן אויפהערן הונגערן. די חברה רין האט גע'פועל'ט און די חברים האבן אויפגעהערט הונגערן. דעם 13טן אפריל זיינען ציטעוויטש-ליק באפרייט געווארן נאר דריי חברים: אלקין, מעלניק און מעלצער. זיי האבן געמוזט יעדן טאג רעגיסטרירן זיך אין דער ג. פ. או.

גרונדפעסט האט מען אבער ניט באפרייט. די חברים זיינען געקומען פאדערן אז מען זאל זי באפרייען, אבער ליפקין האט זיי דערקלערט: אז איר "ענין" איז דרינגענד אוועקגעשיקט געווארן אין מאסקווע און דארט וועט באשלאסן ווערן מכוח איר. איך באשולדיק זי ניט אז זי איז בכונה געגאנגען צו דער "רייניקונג", אבער איך באשולדיק זי אז זי האט געהאלטן א קאנטר-רעוואלוציאנערע רעדע.

ג. איז פארבליבן אין טורמע ביז אקטאבער לעצטן יאר. ג. פ. או. האט צוגענומען מען ביי איר די דערלויבעניש צו פארן קיין ארץ-ישראל און איצט איז זי פארשיקט געווארן אויף דריי יאר אין דארף קאלפאשיבה — נארים.

ב. קורס. דעם 18טן אווגוסט לעצטן מאנאט האט די ג. פ. או. געמאכט אונטערזוכונגען ביי אלע צ. ס. חברים, וועלכע געפינען זיך אין "מינוס". מ'האט קיין שום "פארדעכטיקן" מאטעריאל ניט געפונען. פונדעסטוועגן האט מען ארעסטירט דרייצן חברים, צווישן זיי א מוטער פון א קליין קינד. צווישן די ארעסטירטע איז געווען א קראנקער חבר — ז. קאראבצינסקי, וועלכער האט זיך שוין לאנג גענויטיקט אין זייער אן ערנסטער אפעראציע — טרעפאנירן דעם שארבן.

טראץ זיין פאדערונג ארויסלאזן אים פון טורמע, האט די ג. פ. או. זיך אנטזאגט אים צו באפרייען און חבר קאראבצינסקי האט געמוזט דערקלערן א הונגער סטרייק. נאך אכט טעג הונגערן האט מען דעם חבר ק. באפרייט. די איבעריקע חברים זיצן אין זייער שווערע באדינגונגען ביז היינטיקן טאג.

2. פארשיקטע חברים אין קאנצלאגער

(קאנצענטראציאנסלאגער)

די חברים ס. ציטלין, ט. כוטארעצקי, שקאלניק, חיים און א פינפטער (מיר ווייסן ניט גענוי זיין נאמען) זיינען פארשיקט געווארן אין א ווייטן דארף "באלשאיע מיכאלאסקוע" אין אקמאלינסקן ראיאן (קאזאקסטאן). ביז דעצעמבער 1929 האבן די חברים געקראגן פאר געלט ביי די פויערים דירה און עסן.

ס'האט זיך אנגעהויבן די צוואנגס קאלעקטיוויזאציע. ביי די פויערים אליין איז שוין ניט געווען קיין ברויט און זיי האבן דערקלערט די חברים אז זיי זיינען ניט בכוח געבן זיי אויף ווייטער ברויט אפילו פאר געלט. די חברים האבן געפאדערט ביי דער ארטיקער מאכט ברויט קארטן. מען האט זיי אבער אין דעם אנטזאגט. דאן האבן די חברים דערקלערט אז אויף אזא אופן וועלן זיי ניט קומען אין דער ג. פ. או. רעגיסטרירן זיך. מ'האט זיי תיכף ארעסטירט און באשולדיקט אין א ווידערשטאנד קעגן דער פאליטיק פון דער ראטן מאכט אין דארף און אין אונטערגראבן די יסודות פון דער קאלעקטיוויזאציע (! ! ?)

אין צוויי חדשים ארום האט מען די חברים אריבערגעפירט אין אקמאלינסק און פארזעצט אין קעלער פון דער ג. פ. או. זייער "ענין" איז אוועק אין דער הויפט ג. פ. או אין מאסקווע. פאר "אונטערגראבן די יסודות פון דער קאלעקטיוויזאציע" זיינען די חברים פאראורטיילט געווארן אין יולי לעצטן יאר צו פארשיקט ווערן אויף דריי יאר אין קאנצלאגער. די חברים: ציטלין, חוטארעצקי און א דריטער חבר אין דעם אלמא-אטער קאנצלאגער, און די חברים סקאלניק און חיים אין דעם קארלינסקן קאנצלאגער (ביידע אין קאזאקסטאן).. אלע חברים זיינען אין עלטער פון 21-23 יאר און זיצן שוין ביי דריי יאר אין טורמע און פארשיקונג.

ג. פ. או. האט זיך אונטער דעם דרוק פון דער אלוועלטלאכער ארבעטער באוועגונג, וועלכע האט שטארק רעאגירט אויף די הרגנות פון די סאציאליסטן אין סאלאוועצקן לאגער (דעצעמבער 1923) אפגעהאלטן פון שיקן די פאליטישע אין קאנצלאגער בכלל. אין אנהויב 1925 האט ג. פ. או. אריבערגעפירט די פאליטישע פון סאלאווקי אין די פאליסאיזאליאטארן נאר דעם לעצטן יאר האט די ג. פ. או ווידער אנגעהויבן שיקן סאציאליסטן אין קאנצלאגער מיט'ן אויסרייד אז זיי האבן באגאנגען א קרימינאלן פארברעכן, אזוי ווי אין דעם געבראכטן פאל.

דערביי איז צו באמערקן, אז אפילו אין סאלאווקי האט עקזיסטירט פאר די פאליטישע א באזונדערער רעזשים (מען האט זיי ניט געשיקט אויף צוואנגסארבעט און א. וו.) און איצט זיינען די פאליטישע פארגלייכט אין אלץ מיט די קרימינעלע, וועמעס לאגע איז אן אומערטרעגלאכע.

3. נייע ארעסטן

א נייע כוואליע ארעסטן און פארשיקונגען פון סאציאליסטן גייט דורך די לעצט חדשים אויף די ערטער פון "מינוס". אין צוזאמענהאנג מיט דער פארשארפטער פאליטישער לאגער אין לאנד און מיט די אפאזיציאנעלע שטימונגען צווישן די ארבעטער, האט די מאכט געפונען פאר נויטיק דערוויטערן אלע סאציאליסטן פון די צענטראלע געגנטן פון רוסלאנד און אוועקשיקן זיי ווידער אויף לאנגע יארן אין די פאליטאיזאליאטארן און פארשיקונג. פון די לעצטע ארעסטן האבן באזונדערס געליטן די ס. ד., צ. ס., ס. ר. צווישן די נייע ארעסטירטע זיינען דא אזעלכע, וועלכע האבן ניט לאנג פארענדיקט זייער זיצן אין גרוש און זיי זיינען אנגעקומען אין "מינוס".

א. וואראניעז. דעם אכצענטן אווגוסט לעצטן יאר ביי דער נאכט זיינען געמאכט געווארן אונטערזוכונגען ביי אלע חברים, וועלכע זיצן אין "מינוס" און געהערן צו דער צ. ס. באוועגונג. ביי אייניקע האט מען זאגאר געזוכט א גאנצע נאכט. עס זיינען ארעסטירט געווארן זיבצן חברים, כאטש מען האט קיין שום "קאנטר-רעוואלוציאנערן" מאטעריאל ניט געפונען. זיבן חברים האט מען באלד אריבערגעפירט אין טורמע און די איבעריקע אין עטלעכע וואכן ארום. די גרעסטע טייל ארעסטירטע זיצן שוין פון פינף ביז זיבן יאר נאכאנאנד אין טורמע, פאליטאיזאליאטאר, פארשיקונג און "מינוס". ניט האבנדיק קיין שום גרונד פאר א קאנקרעטער באשולדיקונג באמיט זיך די ג. פ. או. דערוויזן אז די חברים האבן כלומרשט א קאסע פאר קעגנזייטיקער הילף. די לאגע פון די חברים אין טורמע ביי היינטיקן טאג איז זייער א שווערע. די קאמערן זיינען באזעצן אין דריי מאל מער, ווי אין דעם צארס צייטען. די טעגלאכע פארציע וואס מען גיט דעם ארעסטירטן איז זייער א קליינע. צוליב דעם גרויסן יקרות פון פראדוקטן קאנען די חברים ניט באקומען די נויטיקסטע עסנווארג פון דרויסן.

לויט די ידיעות פון "סאציאליסטיטשעסקי וועסטניק" זיינען אין סעפטעמבער ארעסטירט געווארן נאך א גרופע צ. ס. מיר האבן ניט באקומען קיין באשטעטיקונג פון דער ידיעה.

ב. דעם פערטן יוני לעצטן יאר, זיינען ארעסטירט געווארן אין ווארניעז, זיבן סאציאל דעמאקראטן. ביי די אונטערזוכונגען האט מען ביי ס. ד. ניט געפונען קיין שום "אומלעגאלן" מאטעריאל. די ג. פ. או. באשולדיקט די ס. ד.'ן אין שאפן אן אלרוסלענדישע קאסע פאר קעגנזייטיקער הילף, אין אקטיוון רעאגירן אויף די פאליטישע געשעענישן, אין באזוכן איינער דעם צווייטן, אין פירן אגיטאציע צווישן די איינוואוינער קעגן דעם קאמף מיט די "קולאקעס" און נאך אין אזעלכע נישטיקע חטאים. אזוי, למשל, האט מען באשולדיקט דעם ס. ד. וויינצווייג אין אויפזוכן פריוואטע שטונדן פאר ח' א. לוין (ס. ד.) און א. וו.

אייניקע ס. ד. זיצן אין די קאמערן פון די פאראורטיילטע צום טויט. פון זייערע קאמערן האט מען שוין ארויסגעפירט 4-5 מענשן צום טויט.

דעם חבר סענדער יכין (ס. ד.) האט מען פארזעצט אין אן איינצל קאמער אלס שטראף פאר דעם, וואס ער האט צופעליק א שטופ געטאן א טורמע וועכטער. די ג. פ. או. האט אפילו געוואלט אים באשולדיקן אין באפאלן דעם וועכטער מיט א כונה אים הרג'ענען. נאר אזא באשולדיקונג האט אויסגעזעסן אלס א צו גרויסער אבסורד און די ג. פ. או האט פארארדענט ניט צולאזן צו אים קיין עסן פון דרויסן.

סוף סעפטעמבער לעצטן יאר האבן די ס. ד. באקומען זייער אורטייל. א טייל איז פארשיקט געווארן אין די פאליטאיזאליאטארן און א טייל — אין פארשיקונג אויפן צפון. ווארניעז'ער ג. פ. או האט ארויסגערופן די אלטע ס. ד. מראס, און האט איר דערקלערט אז זי איז פאראורטיילט געווארן אויף דריי יאר פאליטאיזאליאטאר.

ג). אין ווארניעז זיינען די לעצטע צייט ארעסטירט געווארן די לינקע ס. ר.'ן קאמקאוו און גוטוואיין און די רעכטע ס. ר.'ן: ליבאטש, זאגארסקי, הירשנהארן, וולאס, פעטיה לאסקא, דאבראליוב און קאנאגאוו.

ניזני נאווגראד. דעם 24טן יוני לעצטן יאר זיינען ארעסטירט געווארן די ס. ר.'ן סטודניצקי, לוטאשניקאוו, יערינין און סאקאלאוו. אלע זיצן ביז היינטיקן טאג (ענדע אקטאבער) אין טורמע.

טאשקענט. — אין יוני לעצטן יאר זיינען ארעסטירט געווארן די ס. ד.'ן א. דאשקאווסקי, יעקבסאן און מאלכין.

איוואנאווא וואזניסיענסק. — אין אווגוסט זיינען ארעסטירט געווארן וויטיס שטערן, און טילעי, וועלכע זיינען אין 1917 געווען מיטגלידער פון ס. ר.

(פארזעצונג מארגן)

קאלגארי קאלגארי

אויספארקויף -
פון דעם גאנצן סטאק פון שיך פון אונזער געשעפט פון
113-8th Ave. West
צו די נידעריקסטע פרייזן
קומט אלע נאך גרויסע מציאות אין שוכווארג
HOOD & IRVINE
LIMITED
TWO STORES IN CALGARY:
113-8th Ave. West M2680
340-8th Ave. West M3688

אידישע געזעלשאפטלאכע און קולטורעלע טעטיקייטן פון מערב קאנאדע

פון ש. מ. זעלטשען

די אידישע געזעלשאפטלאכע טעטיקייטן אין מערב קאנאדע שיידן זיך ווייניק אונטער פון די זעלבע אין אנדערע אמעריקאנער אדער קאנאדער ישובים. אויסער אפשר אין איינציקע שטריכן. בכלל שפיגלט זיך דא אפ אין דער דאזיקער הינזיכט אין מיניאטור דאס גאנצע אידישע געזעלשאפטלאכע לעבן אין אמעריקע.

דא האט איר די זעלבע לאנדסמאנשאפטן און פארטערנאלע ארגאניזאציעס וואס אומעטום. דא זיינען די זעלבע פילאנטראפישע אינסטיטוציעס, די זעלבע פרויען געהילפס פאראיינען און די זעלבע ארדענס וואס זיינען אזוי כאראקטעריסטיש פארן אמעריקאנער אידישן לעבן.

אויך די זעלבע פאליטישע צעטיילונגען, — די זעלבע רעכטע, לינקע, מעסיקע, ציוניסטן, סאציאליסטן, קולטוריסטן, — מיט אלע זייערע שאטירונגען און ריכטונגען.

אין די קלענערע פונקטן זיינען דא זייער ווייניק רייבונגען צווישן די פארשיידענע ריכטונגען, — כאטש איר קענט אפט געפינען אין א קליינער אידישער קהלה פון צען משפחות צען פארשיידענע ריכטונגען: יעדער איינער ארבעט אין אזא פאל פאר זיין ריכטונג — מיט אלעמענס מיטהילף.

איר קענט נאך געפינען א סך מערקווירדיקערע זאכן אין די קלענערע אידישע קהלות אין מערב קאנאדע, — איין איד זאל פארטרעטן צוויי באזונדערע, עקסטרעמע ריכטונגען. אזוי ווייס דער שרייבער פון די שורות א פאל פון א פרעזידענט פון א ציוניסטישער ארגאניזאציע, וואס האט געהאט אויסגעשפראכענע קאמוניסטישע סימפאטיעס און האט אקטיוו מיטגעארבעט אינם "איקאר".

דאס איז ניט קיין אויסנאם פאל. אין די קלענערע אידישע קהלות איז עס די געוויינלאכסטע זאך אז ראדיקאלן און ארטאדאקסן זאלן דאווענען צוזאמען ימים נוראים, און דערפאר קאן זיך צווישן די ערב יום-כפור'דיקע טעלער געפינען זיך אויך א קאמוניסטישע טעלער . . .

אין וויניפעג, מיט איר פארהעלטנמעסיק גרויסער אידישער קהלה, זיינען שוין די ריכטונגען אביסל שארפער אפגעטיילט. אבער דאך איז אפילו דא צווישן זיי ניטא דער טיפער אפגרונט, וואס צעטיילט אזוי שארף דאס אידישע לעבן אין די גרעסטע אמעריקאנער אידישע צענטערן. די הויפט טוער ארבעטן טאקע יעדערער אויף זיין געביט, אבער די מיטהעלפער און די מאסן שטיצן יעדן איינעם וואס ווענדעט זיך צו זיי נאך הילף.

אין די קלענערע אידישע קהלות זיינען דא, נאטירלאך, ווייניק אינסטיטוציעס, — אממייסטן בלויז א תלמוד תורה, וואס איז גלייכצייטיק אויך דער קהל'שער צענטער, און א שול צום דאווענען. עס זיינען דא איינציקע לאקאלע צדקה ארגאניזאציעס (אממייסטן פון פרויען), אפטיילונגען פון נאציאנאלע ארגאניזאציעס (ציוניסטן, הדסה, פועלי ציון, קולטור געזעלשאפט און א. וו.) און ארדענס און קלובן (בני ברית, ארבעטער רינג, אידיש-נאציאנאלער ארבעטער פארבאנד, יהודה הצעירי, מנורה סטודענטן ארג.)

אין גאר די קליינע פונקטן, וואו עס זיינען ניטא קיין לאקאלע אינסטיטוציעס און קיין לאקאלע ארימעלייט, שיקן אידן געלט פאר די צענטראלע אידישע אינסטיטוציעס אין וויניפעג און פאר פארשיידענע נאציאנאלע און פילאנטראפישע פאנדן. אפט פאראייניקן זיך פאר דעם צוועק די אידישע פרויען פון אייניקע שכנות'דיקע שטעטלאך אין "לייִדיס אקזילעריס", "הדסה'ס" און א. וו.

אין וויניפעג געפינען זיך די צוויי צענטראלע מערב קאנאדער אידישע אינסטיטוציעס, ביידע מוסטערהאפטע איינגעארדנט, — דער מערב קאנאדער אידישער בית יתומים און דער מערב קאנאדער אידישער מושב זקנים. די ביידע אינסטיטוציעס ווערן אגב הויפטזעכלאך אויפגעהאלטן פון סובסידיעס פון אן אלגעמיינעם שטאטישן צדקה פאנד (א פאראייניקונג פון אלע וויכטיקע ניט-אידישע און אידישע צדקה אינסטיטוציעס).

דא, אין וויניפעג, זיינען דא צענדליקער און צענדליקער פארשיידענע לאקאלע און נאציאנאלער אידישע ארגאניזאציעס, ארדענס, און קלובן, — אייניקע פון זיי מיט באדייטנדיקע מיטגלידערשאפטן און פארצווייגטע טעטיקייטן.

אין דער קהל'שער ארבעט שפילן די פרויען א גרויסע ראל. אויסער זייערע געהילפס פאראיינען אין די אלגעמיינע ארגאניזאציעס, האבן זיי א סך אייגענע זעלבסטשטענדיקע ארגאניזאציעס. באזונדערס אקטיוו זיינען דא די הדסה'ס און די מוטער פאראיינען ביי די אידישע שולן.

וואס ס'איז כאראקטעריסטיש בנוגע די היגע אגראניזאציעס איז, וואס די מייסטע פון זיי גיבן זיך אפ אין א גרעסערער אדער א קלענערער מאס אויך מיט קולטורעלער ארבעט אפילו ווען דאס גייט ניט אריין אינם פראגראם פון זייערע אויפגאבן.

שוין אפגערעדט פון די מוטער פאראיינען, וועלכע זיינען אין א גרויסער מאס אויפקלערונגס ארגאניזאציעס, האבן אויך די אנדערע פראטערנאלע און אנדערע ארגאניזאציעס אפט ביי זיך קולטורעלע פארוויילונגען. עס איז דא די געוויינלאכסטע דערשיינונג, אז אפילו ביי געשעפטס פארזאמלונגען זאלן ארגאניזאציעס אויסטיילן א האלבע שעה צו א שעה פאר א פארלעזונג, א פארטראג אדער א שמועס וועגן עפעס א געזעלשאפטלאכן ענין.

כאראקטעריסטיש איז אפשר אויך דאס, וואס די מייסטע קולטורעלע טעטיקייטן ווערן אין די פאלן אנגעפירט אין אידיש, אפילו צווישן די ארגאניזאציעס, וואס פירן אן, לויט דער טראדיציע, זייערע פראטאקאלן און פארהאנדלונגען אין ענגליש. די היגע לאדזש "בני ברית", האט אפט אויף אירע פארזאמלונגען אידישע רעפעראטן און אידישע פארלעזונגען, און די מיטגלידער זיינען פריי צו רייִדן אידיש אויף די פארזאמלונגען, ניט מורא האבנדיק מען זאל זיי באטראכטן דערפאר ווי מענשן פון א נידריקער קאטעגאריע.

אט די געזינטערע באציאונג צו אידיש דריקט זיך אפט אויס אפילו אין דעם, וואס סעקרעטארן פון ארגאניזאציעס און מיטגלידער באמיען זיך צושרייבן און רייִדן א ריינעם אידיש. אויסמיידנדיק די שוין שיר-ניט סאנקציאנירטע אין דער סאסייטי-שפראך אנגליציזמען. איר הערט אפט "מיטגליד" אנשטאט "מעמבער", "פארזיצער" אנשטאט "טשערמאן", און "פארשלאג" אנשטאט "מאושאן".

עס זיינען דא אויך דא א גרויסע צאל ארגאניזאציעס וואס פירן אן גאנץ אינטענסיווע אידישע קולטורעלע טעטיקייט צווישן דערוואקסענע, — ווי זייער איינציקע אויפגאבע, אדער ווי א טייל פון זייערע אנדערע אויפגאבן.

מיר וועלן דא דערמאנען אייניקע פון די ארגאניזאציעס וואס באשרייענקן זיך ניט בלויז מיט קולטורעלער טעטיקייט צווישן די מיטגלידער נאר גייען אפט ארויס פאר דער עפנטלאכקייט: דער אידישער נאציאנאלער ארבעטער פארבאנד, דער ארבעטער רינג, די פועלי-ציון, די אידישע קולטור געזעלשאפט. זיי ארגאנזירן אפט לעקציעס מיט געסט פון ווייטערע מקומות, און אפט נוצן זיי אויס פאר דעם צוועק די לאקאלע קרעפטן.

אבער אין לאקאלע קרעפטן מוז מען זאגן, זיינען מיר ניט באזונדערס רייך. די אינטעליגענץ איז דא א באשריינקטע, און ס'איז איר ניט לייכט צו ספראווען זיך מיט די פאדערונגען אויף אירע לייסטונגען וואס זיינען דא. ס'איז דא א ברייט פעלד, אבער עס פעלן אויס די כחות וואס זאלן קענען ארויסברייינגען זיין גאנצע פרוכטבארקייט.

קאנאדע בכלל ליידעט שטארק פון דער שכנות'שאפט פון דער גרויסער און רייכער מדינה פון די פאראייניקטע שטאטן, וואס ציען פון איר אפ די פייאיקסטע יונגע און שטערן אזוי איר אנטוויקלונג. דער אידישער ישוב דא ליידעט אויך דערפון, וואס ניו-יארק האט פארכאפט פאר זיך די גאנצע אידישע אינטעליגענץ, אפשטעלנדיק פאר אונז בלויז שיריים פון איר רייכן טיש.

אין ניו-יארק איז אזוי אן ארמיי פון לויטער גענעראלן, בעת ביי אונז איז דא אן ארמיי פון לויטער סאלדאטן. געזונט איז דאס פאר ביידע ניט, כאטש אין דער אונטערשטער שורה קאן אן ארמיי פון בלויז סאלדאטן מער אויפטאן ווי א גענעראלן ארמיי.

דער סך הכל איז ביי אונז פארט ניט א שלעכטער. אויך געסט פון ניו-יארק און פון יענער זייט ים באצייכענען וויניפעג ווי "ירושלים דקאנאדע" אדער אפילו "ירושלים דאמעריקע". איז דאס מסתמא ניט בלויז א פוסטער קאמפלימענט. מיר דא פילן גאנץ גוט אונזערע אייגענע שוואכקייטן און פעלערן. מיר ווייסן, אז ס'איז דא נאך זייער פיל צו טאן צו בארעכטיקן די דאזיקע רעפוטאציע. מיר פילן אבער אויך מיט טיפן באדויערן, אז די לאגע אין אנדערע אידישע ישובים אויפן אמעריקאנער קאנטינענט איז נאך ערגער ווי ביי אונז.

ווייט ניט אלע מעגלאכקייטן פאר געזעלשאפטלאכע און קולטורעלע טעטיקייטן זיינען דא אויסגעשעפט געווארן. צוליב די ספעציפישע באדינגונגען אין דעם היגן אידישן ישוב, וועלכע מיר האבן ארומגערעדט אין די פריקע ארטיקלען, איז דא דער באדן אפשר מער גינסטיק אין דער הינזיכט, ווי אין די אנדערע אמעריקאנער אידישע ישובים. מען פילט אבער דא, אז דער היגער אידישער ישוב איז סוף כל סוף בלויז א קליינער אידישער ישוב פון א גרעסערן אידישן קיבוץ, און זיינע אויפטועס קאנען נאר דאן זיין דויערהאפט, ווען דער גאנצער אידישער קבוץ זאל זיך אנטוויקלען אין דער זעלבער ריכטונג.

("איטא")